

ТЕХНОЛОГІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА БЕЗПЕКА ДАНИХ

Лекція 5

Промпт-інжиніринг: мистецтво ефективного запиту

Що таке промпт і чому формулювання має значення

Промпт — це інструкція чи запит, який ви даєте ШІ.

- Модель відповідає буквально на текст запиту — без доступу до ваших недовомлених намірів чи контексту «в голові»
- Формулювання напряду впливає на якість відповіді
- **Промпт-інжиніринг — це не «магічні заклинання»,**
— а системний спосіб компенсувати те, що модель не вміє читати думки (пор. лекцію 4)

5 стовпів хорошого промпта

1

Конкретність

Чітко вказуйте задачу,
аудиторію, мету

2

Контекст

Навіщо потрібен текст,
для кого, які обмеження

3

Формат відповіді

Таблиця, список, лист,
конкретна структура

4

Приклад (few-shot)

Якщо є змога, покажіть
зразок бажаного
результату

5

Ітерація

Перша відповідь —
чернетка, а не фінал

Короткий запит → короткий результат

Довгий, детальний запит

Дуже хороший короткий результат

Короткий, розпливчастий запит

Рідко хороший довгий результат

Якщо хочете якісний, «підготовлений» результат — привчіть себе формулювати розгорнуті запити й вказувати на помилки у відповідях. Так ГШІ «вчиться» у вашому діалозі (пор. лекцію 2 — RLHF у мініатюрі).

Шість шаблонів для типових задач

TAG

Task · Action · Goal

Швидкі буденні запити

RTF

Role · Task · Format

Потрібен голос/експертиза

RACE

Role · Action · Context · Expectation

Універсальні задачі

CRAFT

Context · Role · Action · Format · Tone

Персона й тон, творче письмо

CARE

Context · Ask · Rules · Examples

Точний повторюваний формат

BAB

Before · After · Bridge

Трансформація, коучинг

TAG і RTF

TAG

Task · Action · Goal — для швидких, буденних запитів без складного контексту

Погано: «Допоможи заощадити на комуналці»

Добре: «[Task] Склади список із 5 практичних порад, [Action] як зменшити витрати на електроенергію взимку в квартирі, [Goal] щоб реально знизити суму в платіжці вже цієї зими.»

RTF

Role · Task · Format — компактно, коли важливий голос чи експертиза відповідача

RACE — універсальний шаблон для ясності

RACE

Role · Action · Context · Expectation — для задач, де потрібна чіткість очікувань

Погано: «Допоможи підготуватися до співбесіди»

Добре: «*[Role]* Дій як HR-спеціаліст із 10-річним досвідом проведення співбесід у сфері продажів. *[Action]* Склади список із 5 питань, які мені, ймовірно, поставлять, і коротку пораду, як відповісти на кожне. *[Context]* Я подаюся на позицію менеджера з продажу в невеликій IT-компанії, маю 3 роки досвіду в клієнтському сервісі. Співбесіда завтра. *[Expectation]* Оформи як нумерований список: питання → порада (2–3 речення). Не більше половини сторінки.»

CRAFT — коли важливі персона й тон

CRAFT

Context · Role · Action · Format · Tone — найповніший шаблон, маркетинг і творче письмо

Погано: «Допоможи спланувати відпочинок на вихідні»

Добре: «[Context] Я з Києва, у мене є два вільні дні, бюджет до 3000 грн, їду на машині. [Role] Дій як досвідчений турагент, що спеціалізується на коротких поїздках Україною. [Action] Запропонуй 3 варіанти напрямків з коротким описом, чому кожен підходить. [Format] Нумерований список: назва → 2–3 речення → бюджет. [Tone] Дружній, без пафосу, як порада від знайомого.»

CARE — точний, повторюваний формат

CARE

Context · Ask · Rules · Examples — шаблонні тексти, рубрики, суворі обмеження

Погано: «Напиши повідомлення про помилку для екрану входу»

Добре: «[Context] Банківський застосунок, аудиторія різного віку, включно з людьми похилого віку. [Ask] Повідомлення про помилку при трьох невдалих спробах входу. [Rules] Максимум 20 слів, без звинувачень, без жаргону, з чіткою наступною дією. [Examples] Стиль: «Схоже, виникла проблема зі з'єднанням. Спробуйте ще раз за кілька хвилин.»»

Chain of Thought і BAB

CoT

«Міркуй крок за кроком» — для математичних і логічних задач

Погано: «У кошику було 23 яблука. Продавець продав 5 ранку та 8 увечері, а потім довів ще 15. Скільки залишилось?»

Добре: Те саме питання + «Міркуй крок за кроком.»

BAB

Before · After · Bridge — трансформація, особисті плани, коучинг

«[Before] Не бігаю, кидав спроби через 2 тижні. [After] Хочу бігати тричі на тиждень по 30 хв, не «перегоріти». [Bridge] Дай покроковий план на 4 тижні з порадами утримати мотивацію.»

Щось ще?

1

Взаємна перевірка

Попросіть одну модель критично оцінити результат роботи іншої — розбіжності виявляють слабкі місця

2

Автопромтинг

Попросіть саму модель сформулювати ідеальний промпт для вашої задачі

ЧИ ОБОВ'ЯЗКОВО ЦЕ ВСЕ?

«Абсолютно ні. Промпт-інжиніринг — це утримування балансу між довірою результатам генерації та наслідком помилки, яку допустив ГШІ»

Де саме проходить цей баланс для вас — знаєте тільки ви, залежно від контексту й вартості можливої помилки.

Чек-лист практичного промптингу

- ✓ Пам'ятайте: впевнений тон ≠ правильна відповідь
- ✓ Перевіряйте важливі факти в незалежних джерелах
- ✓ Формулюйте запит конкретно, з контекстом і форматом
- ✓ Ставтеся до першої відповіді як до чернетки
- ✓ Не діліться чужими чи чутливими даними з ШІ
- ✓ Критично оцінюйте емоційно «заряджений» або дуже переконливий контент

ПІДСУМОВУЄМО

Що варто запам'ятати з цієї лекції

- Модель відповідає буквально на текст запиту — формулювання визначає якість результату
- 5 стовпів: конкретність, контекст, формат, приклад, ітерація
- Шість готових шаблонів (TAG, RTF, RACE, CRAFT, CARE, BAB) покривають більшість типових задач
- Chain of Thought («міркуй крок за кроком») суттєво покращує результат на логічних задачах
- Глибина промпта має відповідати ціні помилки — не для кожного запиту потрібен повний шаблон

Наступна лекція: екосистема генеративного ШІ в економіці й аналітиці.